

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กาวิจัย เรื่อง การจัดการป่าชุมชนของชนเผ่าม้งในหมู่บ้านล่องล้าน แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ความเป็นมาของการจัดการป่าชุมชนของเผ่าม้ง วิเคราะห์การจัดการป่าชุมชนของเผ่าม้งและผลการดำเนินการจัดป่าชุมชนของเผ่าม้งบ้านล่องล้าน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือตัวแทนครัวเรือนบ้านล่องล้านมีจำนวน 69 ครัวเรือน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

- 1) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวน 10 คน (ตัวแทนจาก 10 ครัวเรือน)
- 2) ชาวบ้านล่องล้าน 59 คน (ตัวแทนจาก 59 ครัวเรือน)

2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรมีจำนวนไม่มากผู้วิจัยจึงศึกษาจากจำนวนประชากรทั้งหมดโดยไม่มี การสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีสองชุดคือ

- 1) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สำหรับสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือนบ้านล่องล้านจำนวน 59 ราย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามในลักษณะปลายปิด (close-ended questions) และปลายเปิด (open-ended questions) ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ของประชาชน เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 3 ทักษะคติของชาวบ้านต่อการจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 5 ผลกระทบจากการจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะของชาวบ้านต่อการจัดการป่าชุมชนบ้านล้องล้าน โดยแต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในหมู่บ้านล้องล้าน ได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวมของครัวเรือน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้จากการทำอาชีพเสริม จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 2 คำถามข้อมูลความรู้ของชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนประกอบด้วยคำถามจำนวน 20 ข้อ โดยแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบคือถูกและผิด ซึ่งถ้าผู้ตอบตอบๆ ได้ถูกต้องผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากับ 1 ถ้าตอบไม่ถูกต้องให้คะแนนเท่ากับ 0 การวัดระดับความรู้ของผู้ตอบใช้เกณฑ์การวัดระดับความรู้ดังนี้

ตอบถูก	0-6	คะแนน	มีระดับความรู้ต่ำ
ตอบถูก	7-13	คะแนน	มีระดับความรู้ปานกลาง
ตอบถูก	14-20	คะแนน	มีระดับความรู้มาก

ตอนที่ 3 คำถามทัศนคติของตัวแทนครัวเรือนบ้านล้องล้านต่อการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนบ้านล้องล้าน โดยมีคำถามและคำตอบตามมาตรวัดระดับของ Likert scale ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

การแปรความหมายระดับทัศนคติของชาวบ้านต่อการดำเนินงาน การจัดการป่าชุมชนใช้ในวิธีนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักความคิดเห็นในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 คำถาม การมีส่วนร่วมของตัวแทนครัวเรือนบ้านลี้ถ้งต่อกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 16 ข้อ โดยการวัดแต่ละข้อผู้ตอบมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนบ้านลี้ถ้ง โดยมีมาตรวัด 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

การแปลความหมายต่อระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนของชาวบ้าน โดยใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักความคิดเห็นในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ร่วมน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ร่วมมากที่สุด

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวผลกระทบจากการดำเนินงานจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านลี้ถ้ง ประกอบด้วยคำถามจำนวน 17 ข้อ โดยให้ตัวแทนครัวเรือนบ้านลี้ถ้งแสดงความเห็นต่อแต่ละประเด็นว่ามีผลกระทบมากน้อยเพียงใดโดยใช้มาตรประมาณ 5 ระดับคือ ผลกระทบมากที่สุด ผลกระทบมาก ผลกระทบปานกลาง ผลกระทบน้อยและผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ผลกระทบมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ผลกระทบมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ผลกระทบปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ผลกระทบน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ผลกระทบน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

การแปลความหมายระดับผลกระทบจากกิจกรรมการจัดการป่าชุมชน ที่ชาวบ้านให้ความเห็นในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย

ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

ตอนที่ 6 ส่วนคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของตัวแทนครัวเรือนบ้านล้อมถนนต่อกิจกรรมการจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนบ้านล้อมถนน เป็นคำถามใช้ในลักษณะปลายเปิดให้ตัวแทนครัวเรือนบ้านล้อมถนนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับถามคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวน 15 รายประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของ การจัดการป่าชุมชนของเผ่าม้งบ้านล้อมถนน

ตอนที่ 3 การจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินงานการจัดการป่าชุมชน

ซึ่งรายละเอียดของแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในหมู่บ้านล้อมถนน ได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้รวมของครัวเรือน รายได้จากภาคการเกษตร รายได้จากการทำอาชีพเสริม จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร การให้ความร่วมมือในการดำเนินงานจัดการป่าชุมชน

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของ การจัดการป่าชุมชนของเผ่าม้งบ้านล้อมถนน ซึ่งได้เลือกถามผู้อาวุโสที่คาดว่าเป็นผู้ที่สามารถเล่าถึงประวัติความเป็นมาของการจัดการป่าชุมชนบ้านล้อมถนนโดยรวมทั้งสิ้นมี 6 ข้อ และอาจมีคำถามเพิ่มเติมในช่วงพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 3 การจัดการป่าชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบ Focus group โดยให้คณะกรรมการตอบ ผู้วิจัยบันทึกคำตอบใช้เครื่องบันทึกเสียง รวมจำนวนคำถามทั้งสิ้นมี 26 ข้อคำถาม

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินงานการจัดการป่าชุมชน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบเดียวกับตอนที่ 3 ซึ่งมีจำนวนคำถามรวมทั้งสิ้น 9 ข้อ

การทดสอบแบบสัมภาษณ์

1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการ

และครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบจากนั้นได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำก่อนที่จะนำไปทดสอบต่อไป

2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือน (ชุดที่ 1) ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 5 ไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปสอบถามประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ศึกษาคือ บ้านบ่อแห่ อำเภอเมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว จำนวน 20 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความน่าเชื่อถือตามวิธีของ Cronbach โดยใช้โปรแกรม SPSS for window ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (cronbach's alpha) ดังนี้

ส่วนที่ 2 ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.7089

ส่วนที่ 3 ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.9114

ส่วนที่ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.6703

ส่วนที่ 5 ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.9085

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 59 รายและทำการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวน 10 ราย ด้วยวิธี Focus group และพูดคุยกับเจ้าหน้าที่รัฐ/องค์กรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ราย
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์เป็นสองวิธีคือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

- 1) วิเคราะห์กลุ่มตัวแทนครัวเรือนบ้านด้อยถิ่นจำนวน 59 คน ซึ่งเป็นเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 2) การวิเคราะห์กลุ่มคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนบ้านด้อยถิ่น ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์สองวิธีคือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเชิงปริมาณได้แก่ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive

Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม สถิติที่ใช้ได้แก่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านล่องล้าน อำเภอเมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2554 – 15 พฤศจิกายน 2555